

Sygn. akt III AUa 315/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Anna Kubasiak

Sędziowie: SA Bożena Lasota (spr.)

SO del. Sylwia Kulma

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 grudnia 2018 r. w W.

sprawy (...) S. A. w W.

*przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział
w W.*

o zwrot nienależnie wypłaconych świadczeń

na skutek apelacji(...) S. A. w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 stycznia 2017 r. sygn. akt XIII U 1984/16

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia

24 czerwca 2016 r., znak: (...) w ten sposób, że zwalnia (...) S.A. w W. od zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 lipca 2015 r. w kwocie 1592,49 (jeden tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt dwa 49/100) złotych

i zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział

w W. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział

w W. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 705 (siedemset pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sylwia Kulma Anna Kubasiak Bożena Lasota

UZASADNIENIE

(...) S.A. w W. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 24 czerwca 2016r. zobowiązującą do zwrotu nienależnie wypłaconych na rzecz J. B. (1) świadczeń za okres od 1 lipca 2015r. do 31 lipca 2015r. w kwocie 1 592, 49 zł.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 5 stycznia 2017r., wydanym w sprawie XIII U 1984/16 Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Wyrok Sądu Okręgowego został oparty o następujące ustalenia faktyczne:

J. B. (2) pobierał świadczenie emerytalne z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W., a świadczenie to przekazywano (...) realizowanym przez odwołującą się spółkę (...) S.A. 15. dnia każdego miesiąca.

J. B. (2) zmarł w dniu 13 lipca 2015 r. Wobec braku informacji o powyższym fakcie, organ emerytalny przekazał w dniu 15 lipca 2015 r. świadczenie emerytalne J. B. (1) w kwocie 1.592,49 zł za miesiąc lipiec 2015 r.

Wypłata spornego świadczenia nastąpiła (...) realizowanym przez pracownika (...)S.A. – (...) J. N., który zastępował przebywającego na urlopie wypoczynkowym kolegę w rejonie ul. (...) w W.. Dokument potwierdzenia odbioru świadczenia potwierdzony został podpisem E. B. (1), tj. osobę dorosłą, która przebywała w mieszkaniu zmarłego w czasie doręczenia (...). J. N. dokument potwierdzający ww. doręczenie oznaczył pieczętą „znany osobiście”, którą opatrzył swoim podpisem. Świadek nie pamiętał czy ww. osoba, której wypłacił pieniądze, była mu znana osobiście. Przyznał, iż powinien był na (...)wpisać numer dowodu osobistego E. B. (1). J. N. pozostawał w przekonaniu, że jeżeli ktoś przebywa w mieszkaniu, które jest na zamkniętej posesji, do której nie można wejść z ulicy, to osoba, która otworzyła mu drzwi i wpuściła do mieszkania jest domownikiem i przebywa tam za zgodą adresata.

E. B. (1) nie mieszkał pod adresem ul. (...) w W..

Po uzyskaniu wiadomości o śmierci J. B. (2), organ pismem z 11 kwietnia 2016 r. zwrócił się do (...) S.A. o podanie bliższych danych osoby, której wypłacono świadczenie w dniu 15 lipca 2015 r., tj. numeru dowodu osobistego lub PESEL.

W odpowiedzi na powyższe, w piśmie z 29 kwietnia 2015 r. odwołująca się spółka uznała ww. reklamację za nieuzasadnioną, gdyż kwota (...) została wypłacona dorosłemu domownikowi pod adresem wskazanym na (...). (...) S.A. nie posiada innych danych osoby odbierającej kwotę przekazu.

Zaskarżoną decyzją z 24 czerwca 2016 r. organ rentowy zobowiązał (...) S.A. z siedzibą w W. do zwrotu nienależnie wypłaconych na rzecz J. B. (1) świadczeń za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 lipca 2015 r. w kwocie 1.592,49 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz w aktach rentowych, jak również na podstawie zeznań świadka J. N.. W ocenie Sądu treść dokumentów nie budzi wątpliwości, nie były one także kwestionowane przez żadną ze stron, zaś z zeznań świadka J. N. wynika, iż był on zobowiązany do oznaczenia numeru dowodu osobistego E. B. (1), któremu wypłacił świadczenie emerytalne zmarłego, albowiem ww. osoba nie była mu znana osobiście. Według Sądu ten materiał dowodowy jest przekonujący oraz rzetelny. Dlatego uznać go należało za wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie(...)S.A. z siedzibą w W. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do właściwej interpretacji przepisów prawa, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, tj. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), albowiem dopiero na podstawie ich prawidłowej interpretacji można było ustalić czy odwołująca się spółka jest zobowiązana do zwrotu dochodzonej kwoty.

Zgodnie z art. 101 pkt. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. W myśl art. 136a ust. 2 ww. ustawy w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

Z zestawienia art. 101 pkt 2, art. 136a ust. 2 i art. 138a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że emerytura lub renta za miesiąc, w którym nastąpił zgon świadczeniobiorcy jest świadczeniem należnym, a jego przelew na rachunek w banku, bądź wypłata osobie uprawnionej do jego odbioru za życia emeryta lub rencisty (nawet po dniu śmierci emeryta lub rencisty) była prawidłowa.

Według art. 130 ust. 2 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się osobom uprawnionym, z uwzględnieniem ust. 3: za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń albo na wniosek osoby uprawnionej:

a) na jej rachunek płatniczy lub jej rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, inny niż rachunek płatniczy albo

b) na wskazany przez nią jej instrument płatniczy, na którym jest przechowywany pieniądz elektroniczny w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2014 r. poz. 873 i 1916 oraz z 2015 r. poz. 1764, 1830 i 1893).

Stosownie do art. 37 ust. 2 pkt 3a ustawy Prawo pocztowe z dnia 23 listopada 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1529 ze zm.) przesyłka pocztowa, jeżeli nie jest nadana na poste restante, może być także wydana ze skutkiem doręczenia osobie pełnoletniej zamieszkałej razem z adresatem, jeżeli adresat nie złożył w placówce pocztowej zastrzeżenia w zakresie doręczenia przesyłki rejestrowanej lub przekazu pocztowego pod adresem wskazanym na przesyłce pocztowej, przekazuje pocztowym lub w umowie o świadczenie usługi pocztowej.

W myśl przepisów powoływanej ustawy wypłata świadczeń następuje w cyklach miesięcznych w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności świadczeń w sposób przewidziany w ustawie. Świadczenie emerytalne było wypłacane uprawnionemu J. B. (2) 15. dnia każdego miesiąca (okoliczność bezsporna).

Stosownie do art. 138a powoływanej ustawy, bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Warto zauważyć, iż przepis ten został zamieszczony w rozdziale 4 działu IX - Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń - ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, normującym zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, egzekucję i potrącenia ze świadczeń.

Ten obowiązek, wynikający ze wskazanej regulacji ma na celu umożliwienie organowi rentowemu odzyskanie świadczeń, które bez jego winy zostały wypłacone, pomimo ustania do nich prawa, a nie ma podstaw, aby uznać, że pobrała je jakakolwiek osoba, która zobowiązana byłaby do ich zwrotu w myśl zasad zapisanych w art. 138 ustawy (tak też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2006 r., sygn. II UZP 7/06).

Według art. 138 ust. 1 ustawy emerytalnej, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. W ustępie 2 przepis mówi, że za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Z ust. 3 tego artykułu wynika, że za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Jak zważył Sąd Okręgowy, w okolicznościach niniejszej sprawy bezspornym jest, iż J. B. (2) zmarł 13 lipca 2015 r., a wraz z jego zgonem ustało prawo do świadczenia emerytalnego. Wobec braku informacji o zgonie uprawnionego,

organ rentowy przekazał w dniu 15 lipca 2015 r. świadczenie emerytalne J. B. (1) w kwocie 1.592,49 zł za miesiąc lipiec 2015 r. Wyplata świadczenia nastąpiła (...) zrealizowanym przez odwołującą się spółkę, w której obowiązuje m. in. Zarządzenie nr (...) Prezesa Zarządu (...) S.A. z 30 grudnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji technologicznej dla służby doręczeń II.P.17. Zgodnie z tym dokumentem (...) jest polecenie doręczenia adresatowi określonej kwoty pieniężnej (§ 2 pkt 17). Kwoty (...) (...) powinni doręczać w miejscach wskazanych w adresach. Dopuszcza się możliwość doręczenia adresatowi w każdym miejscu na trasie chodu (...) o ile adresat jest znany (...) osobiście. Doręczenie kwoty (...) zastępczo osobie pełnoletniej zamieszkałej wspólnie z adresatem może nastąpić tylko w mieszkaniu adresata (§ 28). Przy doręczaniu kwoty (...) (...) zobowiązany jest: ustalić osobę odbiorcy, sprawdzić tożsamość osoby odbiorcy, jeżeli nie zna jej osobiście, pobrać od odbiorcy należności ciążące na przesyłce, w przypadku przesyłki polecanej opatrzonej nalepką R z przywieszkami wkleić przywieszkę z kodem kreskowym w odpowiednim miejscu karty doręczeń (druk 14 b lub 14 d), uzyskać od odbiorcy pokwitowanie odbioru przesyłki, kwoty (...) lub (...) (§ 30). Kwotę (...) doręcza się adresatowi, jego przedstawicielowi ustawowemu lub pełnomocnikowi. Możliwe jest również doręczenie osobie i pełnoletniej zamieszkałej razem z adresatem, o ile adresat nie złożył zastrzeżenia w tym zakresie (§ 31). W razie niemożności zastępczego doręczenia (...)zawiadomienia o ich nadejściu doręcza się osobie, która ukończyła 13 lat zamieszkałej wraz z adresatem lub wkłada do oddawczej skrzynki pocztowej (§ 43)

W dokumencie tym szczegółowo określone zostały obowiązki (...) doręczającego (...), który przy doręczaniu (...) sprawdza tożsamość odbiorcy chyba, że jest on znany osobiście. (...) nie może uważać za znaną mu osobiście taką osobę, która uprzednio (np. poprzedniego dnia lub przed kilkoma dniami) zgłosiła się do niego, wymieniła swoje imię i nazwisko i zapowiedziała nadejście dla niej przesyłek, (...). Osobę taką (...) powinien uważać za nieznaną i żądać od niej udowodnienia swej tożsamości, w sposób określony w § 52 Instrukcji (§ 50).

Przy doręczaniu kwoty (...) osobie nieznannej osobiście, (...) zobowiązany jest do sprawdzenia tożsamości osoby odbiorcy. (...) może dokonać doręczenia dopiero wtedy, gdy stwierdzi bez żadnych wątpliwości, że osoba, której ma doręczyć przesyłkę, kwotę (...), jest uprawniona do jej odbioru (§ 51). Sprawdzenia tożsamości osoby odbiorcy (...) dokonuje z dokumentów określonych ściśle, tj. dowodu osobistego, paszportu, prawa jazdy, innego dokumentu z fotografią, odciskiem pieczęci urzędowej z wizerunkiem orła oraz podpisem jego posiadacza, a w przypadku cudzoziemców nieposiadających żadnego z dokumentów, o których mowa w pkt 1 - 3, innego dokumentu stwierdzającego tożsamość (§ 52).

(...) zobowiązany jest wpisać, w odpowiednim miejscu dokumentu oddawczego, znamiona okazanego mu przez odbiorcę dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby odbiorcy. Wpis powinien zawierać nazwę dokumentu, serię, numer i datę wystawienia oraz nazwę instytucji, która dokument wydała. Jeżeli odbiorca jest znany(...) osobiście,(...) powinien - na wymienionym w ust. 1 dokumencie oddawczym napisać: „Znany osobiście” (§ 55)."

Tożsame regulacje zawiera Regulamin świadczenia usługi (...) obowiązujący w odwołującej się spółce na podstawie decyzji nr (...) Dyrektora Zarządzającego (...)z 16 kwietnia 2015 r. Zgodnie z tym dokumentem, (...) wypłaca kwotę (...) po uprzednim ustaleniu osoby uprawnionej do odbioru na podstawie ustawy § 18). Odbiorca kwoty (...) zobowiązany jest potwierdzić jej odbiór czytelnym podpisem (imię i nazwisko) i datą odbioru. Potwierdzenie wypłaty zawiera ponadto naniesione przez pracownika (...) S.A. cechy dokumentu potwierdzającego tożsamość odbiorcy. W przypadku, gdy odbiorca jest znany pracownikowi (...) S.A. osobiście dopuszczone jest odstąpienie od żądania okazania dokumentu tożsamości. W przypadku innego odbiorcy niż adresat należy odnotować informację identyfikującą odbiorcę np. dorosły domownik, „pełn. ogólne”, „pełn. not.”, albo „osoba upoważ.” (§ 19).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika bezspornie, że już po śmierci J. B. (2) (13 lipca 2015 r.) zrealizowany został przez odwołującą się spółkę (...) (15 lipca 2015 r.) dot. wypłaty emerytury. Doręczenie dokonane zostało przez pracownika (...)S.A. – (...) J. N., który nie pracował w rejonie ul. (...) w W., a jedynie chwilowo zastępował przebywającego na urlopie wypoczynkowym kolegę w tym rejonie. J. N. wręczył świadczenie emerytalne zmarłego uprawnionego innej osobie E. B. (2), tj. osobie dorosłej, która przebywała w mieszkaniu zmarłego w czasie doręczenia (...). Mimo że J. N. dokument potwierdzający ww. doręczenie oznaczył pieczęcią „znany osobiście”, którą opatrzył swoim podpisem, to w rzeczywistości osoba ta nie była mu znana osobiście, co wynikało z tego, że wówczas obsługiwał

nie swój rejon . (...) przyznał, iż powinien był na (...) wpisać numer dowodu osobistego E. B. (1). Co więcej, J. N. nie opatrzył przedmiotowego potwierdzenia chociażby wzmianką dotyczącą relacji łączących E. B. (1) (możliwa zbieżność nazwiska) ze zmarłym. J. N. pozostawał w błędnym przekonaniu, że jeżeli ktoś przebywa w mieszkaniu, które znajduje się na zamkniętej posesji, do której nie można wejść z ulicy, to osoba, która wpuściła go na posesję a następnie otworzyła mu drzwi i wpuściła do mieszkania jest domownikiem i przebywa tam za zgodą adresata. Twierdzenie to pozbawione jest jednak uzasadnienia, albowiem w mieszkaniu tym mogła przebywać jakakolwiek osoba (sprzątac, osoba wykonująca remont, czy chociażby złodziej), a doręczenie (...) w myśl cyt. przepisów następuje do rąk osoby uprawnionej, która winna zostać odpowiednio wylegitymowana. J. N. znał procedury obowiązujące w odwołującej się spółce w zakresie doręczeń (...) i jedynie z sobie wiadomych przyczyn nie zastosował się do nich. Doświadczenie życiowe uczy, że w mieszkaniu zmarłego nie zawsze po jego śmierci przebywają jego domownicy bo mogą to być osoby z dalszej rodziny nie będące domownikami a nawet osoby obce. Przepis art. 138 ustawy, o której mowa powyżej pełni funkcje ochronną systemu przed nieuzasadnionym wpływem środków z systemu, toteż jego stosowanie wymaga ścisłej interpretacji i rygorystycznego podejścia do identyfikacji osoby uprawnionej do wypłaty świadczenia.

Z uwagi na to, iż odwołująca się spółka, która odpowiada wobec organu rentowego za zaniedbania swojego pracownika, nie wskazała osoby, które pobrała świadczenie emerytalne zmarłego, tj. nie przedstawiła danych ją identyfikujących (numer PESEL, numer dowodu osobistego), to w ocenie Sądu stanowisko pozwanego organu emerytalno-rentowego jest słuszne.

Doręczenie przez odwołującą się spółkę nastąpiło do rąk osoby nieuprawnionej do odbioru świadczenia co bezsporne. E. B. (1) nie był osobą uprawnioną do świadczenia wskazaną w decyzji ZUS o przyznaniu świadczenia oraz nie był domownikiem uprawnionego, znanym osobiście doręczycielowi. Pobranie świadczenia przez osobę nie wskazaną w decyzji organu, rodzi obowiązek zwrotu tego świadczenia. Skoro podmiot, który dokonał wadliwego przekazania nie jest w stanie zidentyfikować osoby, do rąk której dokonano doręczenia świadczenia, to okoliczności doręczenia kwalifikują uznanie tego świadczenia jako nienależne w kontekście art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. A to w konsekwencji rodzi obowiązek zwrotu świadczenia przez podmiot, za pośrednictwem którego następuje doręczenie.

Apelację od powyższego wyroku złożyła (...) S.A., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść orzeczenia tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uchybienie obowiązkowi wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonanie jego oceny w sposób dowolny i sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym, polegające na:

- błędnym przyjęciu, że J. N., (...), nie znał osobiście osoby, która odebrała (...),
- błędnym przyjęciu, że J. N., (...), był zobowiązany do oznaczenia numeru dowodu osobistego E. B. (1) na(...),
- błędnym przyjęciu, że odwołujący dokonał wadliwego przekazania świadczenia emerytalnego.

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 138 ust. 1 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez jego niezastosowanie i uznanie, iż odwołujący jest zobowiązany do zwrotu przekazanego do wypłaty świadczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty odwołująca się wniosła o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i stwierdzenie że odwołujący się nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres od 01.07.2015 r. do 31.07.2015 r. w kwocie 1592,49 zł;

2) zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji odwołująca się umotywowała poszczególne zarzuty.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja (...) S.A. jest uzasadniona.

Przepis art. 138 ust. 2 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 748, ze zm., zwanej dalej ustawą emerytalną), definiuje pojęcie nienależnie pobranego świadczenia w rozumieniu ust. 1. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się zatem świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń w całości lub w części oraz świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie. I choć w doktrynie rozróżnia się świadczenia nienależnie pobrane od świadczenia nienależnego, to jednak w każdym przypadku, obowiązek zwrotu świadczenia spoczywa na osobie, która nienależnie pobrała świadczenie - faktycznie stała się jego odbiorcą. Treść art. 138 ustawy emerytalnej jest więc jednoznaczna, ustawodawca nie zalicza do osób (podmiotów) nienależnie pobierających świadczenie osób, podmiotów, które pełnią jedynie rolę przekaznika świadczenia. Wyjątek od tej zasady zawarty jest w art. 138a ustawy emerytalnej. Obowiązek zwrotu organom rentowym kwot świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy obciąża banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo- kredytowe. Jedynie w tym przypadku, na warunkach określonych w ustawie emerytalnej i w ustawie prawo bankowe organ rentowy, w razie odmowy zwrotu (z jakichkolwiek przyczyn) jest uprawniony do wydania decyzji obciążającej, która – po uprawomocnieniu się – będzie stanowić podstawę do ściągnięcia żądanych kwot w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Innych wyjątków, w tym dla (...), czy też innych instytucji pełniących rolę przekaziciela przesylek, w tym pieniężnych (emerytur, rent, innych świadczeń z ubezpieczenia społecznego), ustawa emerytalna nie przewiduje.

Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dysponuje na gruncie przepisów ustawy emerytalnej oraz ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2015r., poz. 121, ze zm., zwanej dalej ustawą systemową) prawem wydania decyzji administracyjnej w stosunku do (...) zobowiązującej ją do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń w trybie art. 138 ustawy emerytalnej i art. 84 ust. 6 ustawy systemowej.

W każdym z tych przypadków, ustawodawca ustanawiając obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia kieruje bowiem ten obowiązek do osoby, która je pobrała. Jakakolwiek inna interpretacja, w tym ta prezentowana przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie znajduje uzasadnienia w treści cytowanych przepisów. W szczególności za zbędne dla rozstrzygnięcia sporu należy uznać te rozważania Sądu I instancji, które odnoszą się do przepisów ustawy Prawo Pocztove z dnia 23 listopada 2012r. (Dz. U. z 2012r., poz. 1529, ze zm.) oraz wydanej na ich podstawie wewnętrznej instrukcji regulującej obowiązki doręczycieli zatrudnionych w Urzędzie Pocztowym. Spór w niniejszej sprawie dotyczyć mógł jedynie treści decyzji administracyjnej, wydanej w szczególnym trybie i na podstawie szczególnego upoważnienia, nie zaś ewentualnej odpowiedzialności cywilnej odwołującej się spółki. Z tych też powodów Sąd Apelacyjny nie widzi potrzeby ustosunkowywania się do tych zarzutów apelacji, które odnoszą się do naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. Pośrednio powyższy punkt widzenia potwierdza odpowiedź organu rentowego na apelację odwołującej się, w której wyraził on pogląd, że (...) jest osobą prawną prowadzącą działalność w zakresie doręczenia świadczeń, co w konsekwencji oznacza, iż ponosi odpowiedzialność za wszelkie działania związane z prowadzoną przez siebie działalnością. Ewidentnie organ rentowy nawiązał więc do przesłanek odpowiedzialności cywilnej, a nie do odpowiedzialności na gruncie ustawy emerytalnej.

Skoro zatem decyzja organu rentowego została wydana bez podstawy prawnej, to konieczna była zmiana wyroku i poprzedzającej go decyzji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015r., poz. 1804, ze zm.), orzekł jak w pkt. I wyroku.

W pkt. II wyroku Sąd Apelacyjny rozstrzygnął o kosztach procesu za drugą instancję. Rozstrzygnięcie zapadło na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c. i w związku z § 2 ust. 3 i § 10 ust. 1 pkt. 2 cytowanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r.

Bożena Lasota Anna Kubasiak Sylwia Kulma